

О.М. Рак, Н.М. Соловійова, А.М. Семисюк, В.Г. Синиця

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра іноземних мов (зав. – доц. О.М.Рак)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Кафедра іноземних мов функціонує з 3 листопада 1944 року. Основними напрямками діяльності кафедри є формування мовної компетенції студентів з урахуванням їх навчально-професійної сфери за умов розширення міжнародних контактів України як суверенної держави і необхідності всебічної підготовки майбутнього лікаря. В історичному аспекті висвітлені основні етапи становлення і розвитку наукової, навчально-методичної, виховної роботи кафедри та її перспективи.

Ключові слова: кафедра, іноземні мови, латинська мова.

У вересні 1944 року було ухвалено рішення щодо відкриття в м. Чернівці медичного інституту, а в листопаді цього ж року в ньому вже розпочалися перші заняття. Основний контингент перших студентів склали жінки і дівчата, пізніше прийшли чоловіки – вчорашні бійці, люди у військових шинелях.

Створення медичного інституту стало значною подією в соціальному житті Північної Буковини, оскільки організація охорони здоров'я на звільненій від фашистів території потребувала висококваліфікованих медичних кадрів.

Історія кафедри іноземних мов тісно пов'язана з історією розвитку Чернівецького медичного інституту, його становленням та зміцненням як центру медичної науки і підготовки лікарів та наукових кадрів на Буковині.

Листопад 1944 року є початком організації кафедри іноземних мов. Першим її керівником став викладач латинської мови С.Д. Веселашко. Надалі упродовж тривалого періоду завідувачем кафедри був кандидат філологічних наук, доцент Х.Я.Лекер. З 1962 до 1965 р. кафедрю очолював викладач англійської мови Б.І. Федосєєв. З грудня 1965 року до 2 вересня 2002 року беззмінним завідувачем кафедри стає кандидат філологічних наук, професор Н.М. Соловійова, яка працює в інституті з 1956 року. У вересні 2002 року завідувачем кафедри призначений кандидат філологічних наук, доцент О.М. Рак.

У перші роки роботи викладацький склад кафедри постійно змінювався: на кафедрі було більше сумісників, аніж штатних викладачів.

З часом кафедра поповнилася молодими викладачами, ентузіастами своєї справи: О.М. Антоною, М.І. Захаровою, Д.І. Лююком, І.С. Чучукало (німецька мова), З.П. Гриніною, В.Т. Нагайчуком (французька мова), Є.П. Фоменко (англійська мова), С.Г. Теслюком (латинська мова). До вересня 1950 року колектив кафедри був повністю укомплектований штатними викладачами. З цього моменту починається її плідна педагогічна, методична і наукова робота. На кафедрі було створено 4 секції:

- секція англійської мови: керівник – старший викладач Б.І. Федосєєв (працював в інституті з 1960 року); викладачі – Є.П. Фоменко (працювала з 1953 року, з 1969 року вона очолювала секцію англійської мови); Г.В. Сиромолотова (працювала з 1960 року);

- секція німецької мови: керівник – викладач О.А. Доброгасва (працювала з 1958 року); викладачі – Г.Ф. Григоренко (працювала з 1961 року), І.П. Протасова (працює з 1969 року);

- секція французької мови: керівник – старший викладач В.Т. Нагайчук (працював з 1957 року);

- секція латинської мови: керівник – старший викладач С.Г. Теслюк (працював з 1956 року); викладач П.Я. Вайншток (працювала з 1944 року).

Йшли роки. Кафедра змінювала свій зовнішній вигляд. Колишніх кімнат не впізнати. Їх замінили світлі, просторі, сучасно оформлені 13 аудиторій, серед яких 2 класи для позааудиторної самостійної роботи студентів.

Виріс і науковий потенціал кафедри. Сьогодні – це чотири кандидати філологічних наук, із них – один професор і три доценти, сім старших викладачів, п'ять викладачів, два старших лаборанти. Викладання англійської, німецької, французької та латинської мов реалізується викладачами секцій: англійська мова – керівник секції, старший викладач Г.М.Лапа (працює з 1971 р.), проф. Н.М.Соловйова (працює з 1956 р.), старший викладач К.Ф.Заболотний (працює з 1967 р.), старший викладач Л.І.Починок (працює з 1971 р.), старший викладач Л.О.Данілова (працює з 1972 р.), старший викладач Г.В.Шалаєва (працює з 1974 р.), викладач Н.І.Войткевич (працює з 1994 р.); німецька мова – керівник секції, доцент А.М.Семісюк (працює з 1970 р.), викладачі О.І.Романюк (працює з 1997 р.) і Б.І.Лабінська (працює з 1999 р.); французька мова – керівник секції, доцент О.М.Рак (працює з 1994 р.), викладач О.В.Шкром'юк (працює з 2002р.); латинська мова – керівник секції, доцент В.Г.Синиця (працює з 1972 р.), старший викладач З.М.Кекух (працює з 1973 р.), старший викладач І.Є.Томко (працює з 1973 р.).

Навчально-методична робота кафедри пов'язана зі специфікою ВНЗу, сфокусована на вивчення питань методики викладання іноземної мови як другої, мотивації через кінцеву мету, інтеграцію з профільюючими кафедрами академії, пізнання й опанування медичної термінології, інтеркомунікації у типових ситуаціях, опису структурних особливостей стандартних текстів, до яких звертається фахівець-медик, актуалізації технічних засобів навчання, опрацювання та впровадження режиму тестових методик.

Великі зміни відбулися в лінгвометодиці. Упродовж перших років існування кафедри загальний курс навчання іноземних мов становив 320 год. Навчальною програмою з іноземних мов для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації передбачалося оволодіння студентами I – II курсів основ граматичних конструкцій і методикою усного та письмового перекладу текстів, а на III і IV курсах студенти повинні були вдосконалити практичні навички та вміння стосовно самостійного позааудиторного перекладу рідною мовою певної кількості друкованих знаків оригінальної фахової літератури (за вибором студента) з подальшим контролем викладачем. Крайні студенти старших курсів залучались до навчання у групах референтів та перекладачів медичної літератури.

Основною метою вивчення іноземних мов у ВНЗі стало практичне оволодіння чужоземною мовою, тобто набуття навичок розмовної мови і вмінь розуміти іноземний текст як із словником, так і без нього. У зв'язку з цим змінився характер організації практичних занять на всіх етапах навчання, методологія викладання. Це вимагало ще більших зусиль усього колективу кафедри, оскільки треба було скласти нові методичні розробки, записувати оновлений навчальний матеріал на феромагнітну плівку, створювати навчальні діафільми, використовувати технічні засоби навчання.

У 1968 році за ініціативи ректора інституту доц. О.Д. Юхимця був обладнаний лінгафонний кабінет на 15 робочих місць з пультом керування, що дало змогу впровадити в навчальний процес такі види операцій: викладач > всі студенти (подача викладачем матеріалу всім студентам з пульту керування), викладач - студент (індивідуальний контроль), студент > студент - викладач.

Завдяки зусиллям ректора інституту проф. В.К.Патратія кафедра розширила свою матеріально-технічну базу за рахунок придбання двох нових лінгафонних кабінетів. Появилися нові форми навчально-методичної роботи: засвоєння розмовних конструкцій за моделями, створення комунікативних ситуацій, аудіювання тексту з медичної чи суспільно-політичної тематики, робота з програмованими картками для запам'ятовування конкретних лексичних одиниць і фонетичних моделей. Під час самостійної позааудиторної (45 хвилин додаткового часу для кожної групи на тиждень) роботи студенти мали можливість використовувати фонозаписи текстів, діафільми, діапозитиви, кінофільми для більш ефективної підготовки до практичних занять.

У 70-ті роки колектив кафедри працював над подальшим удосконаленням викладання іноземних і латинської мов, пошуком нових ефективних форм навчання. Уніфікована кафедрою модель курсу іноземних мов у медичному ВНЗі була схвалена вищим засіданням Центральної проблемної навчально-методичної комісії і рекомендована до впровадження в Україні (1979 рік). Ця модель вміщує кількісний і якісний розподіл навчаючого і контролюючого матеріалів, створення

поряд із традиційними нових структур практичних занять, розробку видів роботи до кожного з них із хронометражем, позааудиторні форми роботи, застосування аудіовізуальної наочності, доцільно підбраної і вдало впровадженної в структуру практичних занять.

Набутий викладачами досвід навчально-методичної роботи слід було узагальнити, тому з 1978 по 1981 роки кафедрою було заплановано і завершено комплексну науково-дослідну роботу на тему "Наукова організація аудиторної і позааудиторної самостійної роботи студентів", практичним виходом якої є чотири лабораторні практикуми і три методичні посібники, які відповідають завданням моделювання I – III етапів навчання основного курсу іноземної і латинської мов у вищому медичному закладі.

Починаючи з 1986 року, зусилля колективу кафедри спрямовані на дослідження статистичної презентації спеціальної лексики та її функціональних характеристик у підмові медицини. Тематика ґрунтується на статистичному аналізі терміну систем субмов промислової токсикології, екології, генетики, терапії, хірургії, психіатрії, дермато-венерології, педіатрії. Викладачі кафедри входять до складу авторських колективів академії, що працюють над укладанням галузевих термінологічних словників. За останні роки у світ вийшли: словник хірургічних термінів (1991 р.), короткий тлумачний словник психіатричних термінів (1993 р.), словник загально-біологічних термінів (1996 р.), словник-посібник акушерської та гінекологічної термінології (1997 р.), російсько-українсько-латинсько-німецький словник дермато-венерологічних термінів (1998 р.), короткий тлумачний словник українсько-латинської оториноларингологічної термінології (2003 р.). Проведені дослідження термінологічного корпусу та розшарування лексики з метою її диференціювання покладені в основу дисертацій В.Г.Синиці і А.М.Семисюк. Всього за роки існування кафедри виконано 9 дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук: Х.Я.Лекер (1950 р.), І.Н.Долініна (1968 р.), Н.М.Соловійова (1970 р.), В.С.Бабенко (1973 р.), В.Г.Синиця (1985 р.), А.М.Семисюк (1993 р.), О.М.Рак (2001р.). Дисертації викладачів Б.І.Лабінської і О.І.Романюк знаходяться на розгляді спеціалізованих вчених рад.

У жовтні 1992 року на базі кафедри проводився семінар-нарада завідувачів кафедрами іноземних мов вищих медичних навчальних закладів України з проблеми "Роль іноземних мов у формуванні висококваліфікованого фахівця-медика", де була обговорена нині діюча навчальна програма з іноземних мов для студентів I – II курсів медичних ВНЗів. З цього часу моделювання методичної системи навчання іноземним та латинської мовам ґрунтується на трьох класифікаційних рівнях: знання-розуміння-застосування і передбачає тісний зв'язок з профільюючими дисциплінами, формування мовної компетенції студентів. Для здійснення цієї мети викладачами англійської та німецької секцій були підготовлені та видані навчальні посібники: "Екологія. Охорона навколишнього середовища" (1997 р.), "21 урок розмовної англійської мови" (1998 р.), "Англійська мова для медичних сестер" (1999 р.), " Німецька мова для медичних сестер"

(1999 р.), "Методичні вказівки для позааудиторної і аудиторної роботи студентів I курсу з англійської та німецької мови" (2001 р.).

Колектив кафедри за підтримки та допомоги ректорату успішно працює над реалізацією програм "Як навчати ефективно", "Гуманітаризація навчання у медичному ВНЗі". Починаючи з 90-х років на кафедрі створюються елективні групи з числа студентів I-II курсів, які успішно пройшли тестування на знання іноземної мови. Навчання в цих групах має на меті підготувати студентів для спілкування з зарубіжними делегаціями і стажування в медичних закладах за кордоном. Завдяки зусиллям ректора, академіка АПН України В.П.Пішака стало гарною традицією проходження стажування найкращих студентів та інтернів академії в провідних клініках США, Франції, Австрії.

Значно підвищують мотивацію вивчення іноземних мов у неспеціальному ВНЗі щорічні проведення конкурсів на кращий переклад текстів за фахом, знання латинської, української медичної термінології, тури олімпіад з іноземних мов, наукові конференції іноземними мовами з актуальних проблем медицини, екології та краєзнавчої тематики.

Великі зміни відбулися також у методиці викладання латинської мови: традиційний курс трансформувалася в якісно нову навчальну дисципліну – латинська мова й основи медичної (фармацевтичної) термінології. Об'єктом вивчення є не тільки елементи граматики латинської мови, а і фонетика, графіка, морфологія, синтаксис словосполучень, лексичний і словотворчий матеріали класичних мов,

основи і продуктивні моделі термінотворення у різних підсистемах медичної і фармацевтичної термінології. Іншими словами, чітко окреслилося термінологічне спрямування всього процесу навчання – мовні явища засвоюються студентами як форми і засоби вираження спеціальних значень. Знання і вміння, що формуються у студентів у процесі опанування курсу латинської мови, є основою для подальшого вдосконалення навичок вільної орієнтації в медичній термінології на клінічних кафедрах академії.

Принципово новим є організація навчального процесу за цикловим методом: навчання здійснюється окремо з кожної з трьох основних підсистем медичної термінології – анатоμο-гістологічної, клінічної і фармацевтичної. Кожна з підсистем характеризується своєрідністю граматичного, лексичного і словотворчого матеріалів, типових моделей термінів. Це знайшло відбиток у методичних розробках для викладачів, опублікованих (2001 рік) методичних вказівках для самостійкої аудиторної та позааудиторної роботи студентів, п'яти навчальних посібниках (1995 – 2001 роки), укладених викладачами курсу латинської мови з урахуванням багатолітнього досвіду роботи.

У червні 2000 р. доц. В.Г.Синиця взяла участь в обговоренні програми з латинської мови та основ медичної термінології для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

У зв'язку з відкриттям в академії нових спеціальностей напрямків “Медична психологія” та “Фармація” колектив кафедри залучений до розробки типової робочої навчальної програми за спеціальністю “Медична сестра молодша” з іноземних та латинської мов, підручника з англійської мови для студентів I-II курсів за спеціальністю “Медична психологія”, укладання французько-російсько-українського словника-посібника медико-психологічних термінів, багатомовного словника з педіатрії. З метою подальшого забезпечення студентів підручниками та навчальними посібниками планується перевидання базового посібника з англійської мови для студентів I-II курсів за спеціальністю “Лікувальна справа” з введенням у його структуру нового розділу “Паразитологія”.

Кафедра іноземних мов проводить багатогранну роботу щодо надання кваліфікованої допомоги профілюючим кафедрам, органам охорони здоров'я міста та області з перекладу наукових статей, медичної документації, інструкцій до лікарських препаратів, медичного обладнання, оформлення діагнозів іноземними та латинською мовами.

Вирішення проблем гуманітаризації вищої освіти в сучасних умовах пов'язане з необхідністю та можливістю виховного впливу на особистість у процесі навчання. У викладанні іноземної та латинської мов виховна робота стала невід'ємною частиною всього виховного процесу: ознайомлення з античною культурою, культурами країн, мова яких вивчається, етимологічні екскурси на різних рівнях, вивчення латинської афористики.

Витоки досвіду виховної роботи кафедри сягають у 70-ті роки, коли наставники кафедри активно співпрацювали зі студентським клубом інтернаціональної дружби “Меридіан” (президент Н.М.Соловійова), який був центром інтернаціонального виховання у нашому навчальному закладі.

У 2002 році на базі нашої кафедри створено міську організацію “Асоціація ДРУЗІ” (президент – доц. О.М. Рак), основною метою роботи якої є культурний обмін та налагодження зв'язків з навчальними закладами для проходження стажування студентів, викладачів, лікарів та інтернів. На сьогодні асоціація підтримує зв'язки з багатьма асоціаціями, створеними у Франції, з медичним факультетом у м. Монтпельє та рядом лікарень в Лозері і Альзасі.

Окрім того, викладачі кафедри є наставниками академічних груп, що дає можливість тісного контакту з кожним із студентів, пізнати їх потреби, розширити інтереси, допомогти сформуванню колективу та позитивно впливати на психологічну атмосферу в групі. Форми позааудиторної виховної роботи зі студентами чисельні – це екскурсії по місту, знайомство з визначними пам'ятками архітектури, відвідування музеїв, виставок, театральних вистав з подальшими дискусіями, зустрічі з цікавими людьми Буковинського краю, участь у наданні благодійної допомоги дітям-сиротам та дітям-інвалідам.

Колектив кафедри усвідомлює, що його навчально-методична, наукова та виховна робота повинна досягти такого рівня, коли іноземні та латинська мови у рейтингу оцінювання ставлення студентів до навчальних дисциплін у медичному ВНЗі займатиме одне з провідних місць.

HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGES

O.M. Rak, N.M. Soloviova, A.M. Semysiuk, Y.H. Synytsia

Abstract. The Department of Foreign Languages has been functioning since November 1944. The basic trends of the Department's activity are the forming of students' language proficiency with due regard for their educational-professional sphere under conditions of Ukraine's development as a sovereign state, a large-scale development of international contacts and the necessity of all-round training of a future physician. The principal stages of the formation and development of the research, educational-methodical, educative activities of the Department and its prospects have been dealt with in a historical aspect.

Key words: department, foreign languages, Latin language.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. - 2003. - Vol.7, №4. - P.213-217.

Надійшла до редакції 22.07.2003 року
